

Ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i länets alla delar

Regionplan, budget och finansplan 2025–2027

Regionstyrelsen 2024-10-22
Regionfullmäktige 2024-12-27
RS 2024/1116

Innehållsförteckning

ETT HÅLLBART DALARNA MED UTVECKLINGSKRAFT I LÄNETS ALLA DELAR	4
SYFTE MED REGIONPLANEN.....	6
INLEDNING	7
REGION DALARNAS UPPDRAG, VÄRDEGRUND OCH STYRMODELL	8
Region Dalarnas uppdrag	8
Värdegrund	8
Styrmodell	8
PLANERING OCH UPPFÖLJNING	9
POLITISK ORGANISATION.....	10
Regionfullmäktige	10
Regionstyrelsen	10
Hälso- och sjukvårdsnämnden	11
Regionala utvecklingsnämnden.....	12
Kollektivtrafiknämnden.....	12
Kultur- och bildningsnämnden	12
Servicenämnden	12
Tandvårdsnämnden	12
Patientnämnden	12
Språktolknämnden i Dalarna.....	12
Gemensam nämnd Hjälpmedel Dalarna	13
Revisionen.....	13
OMVÄRLDSANALYS.....	14
Den demografiska utvecklingen – en utmaning i vardagen	14
Växande ojämlikhet och skillnader i hälsa och livsvillkor.....	15
Den gröna omställningen.....	15
Makroekonomiska förutsättningar	16
INVÄRLDSANALYS.....	17

PRIORITERING, OMSTÄLLNING OCH UTVECKLING	18
Samverkansledning för att hantera en ökande komplexitet	18
Digitalisering	18
Hälsofrämjande och förebyggande	19
Robusthet och beredskap.....	19
Kompetensförsörjning.....	19
MÅLOMRÅDEN OCH EFFEKTMÅL.....	20
Till nytta för Dalarnas invånare	20
Ett gott medarbetarskap och ledarskap.....	20
Hållbar utveckling	21
Nämndernas mål.....	21
EKONOMISK STRATEGI 2025-2027	22
Finansiella mål, resultatutjämningsreserv och utmaningar	22
Resultatutjämningsreserv	24
Skattesats, skatteintäkter samt generella statsbidrag.....	24
Riktade statsbidrag	25
Arbetsgivaravgifter och genomsnittligt PO-pålägg.....	25
Pensioner	25
Löne- och prisförändringar	26
Ekonomisk utmaning under planperioden och Regionbidragsförändring	27
FINANSIELLA RAPPORTER.....	34
Driftbudget, tkr	34
Resultatbudget	35
Balans- och finansieringsbudget	36
VAD STYR REGION DALARNAS VERKSAMHET? REFERENSER	38
BILAGA 1. INDIKATORER.....	39

Ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i länets alla delar

Regionplanen 2025 formulerar regionens övergripande mål och utmaningar för den kommande mandatperioden och tar avstamp i Dalastrategin. Under mandatperioden kommer vi att ta viktiga steg på vägen mot vårt övergripande och långsiktiga mål som är ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i alla delar av länet.

Dalarna är ett län med stor utvecklingspotential som bidrar till Sveriges attraktivitet och ekonomi på ett positivt sätt. Det sker och planeras miljardinvesteringar i Dalarna, vilket ger både framtidstro och många nya arbetstillfällen.

Den kommande perioden står vi, tillsammans med övriga regioner, inför en mycket stor ekonomisk utmaning. Den höga inflationen har inte bara drivit upp priserna på flera av de varor och tjänster som offentlig sektor behöver, utan gör även att pensionskostnaderna ökar dramatiskt. Staten sänker samtidigt statsbidragen till regioner, vilket gör att vi måste anpassa våra kostnader för att inte riskera regionens långsiktiga ekonomiska ställning. Under perioden 2025–2027 måste omfattande ekonomiska åtgärder vidtas för att möjliggöra en ekonomi i

balans. Vi kommer att ta ansvar för att regionens ka klara sig så bra som möjligt ur krisen. Genom utveckling, omställning och prioriteringar ska alla vi i regionen tillsammans skapa en hållbar framtid för Region Dalarna.

Hälso- och sjukvården ska vara effektiv, med god tillgänglighet utan köer och av god kvalitet för att stärka hälsan. Patienter ska ha möjlighet att ta en aktiv roll i att påverka sin egen vård. Det ska vara enkelt att få kontakt med vården på det sätt man önskar. Vi strävar därför efter att underlätta för enskilda individer att göra sina egna aktiva val, oavsett var i länet man bor. Det är därför nödvändigt att säkerställa och utreda möjligheten att välja mellan olika aktörer, inom de områden där det bidrar till högre kvalitet och ökad tillgänglighet, ➤

särskilt på landsbygden. Vården ska ges efter behov och på lika villkor.

Omställningen till god och nära vård är helt avgörande för att vi på sikt ska klara av att ge individer en aktivare roll i sin vård och samtidigt öka tillgängligheten i hela Dalarna. Vi vill särskilt prioritera att motverka den psykiska ohälsan och då måste tillgängligheten och kvaliteten inom psykiatri höjas.

Kompetensförsörjningen är en av regionens största utmaningar. Därför är det av stor vikt att ledarskapet och medarbetarskapet präglas av öppenhet, respekt och ansvar. God arbetsmiljö och goda arbetsvillkor för regionens medarbetare är högt prioriterade frågor. Vi ska vara en attraktiv arbetsgivare där människor trivs, som de söker sig till och som de vill stanna kvar och utvecklas hos. Region Dalarna står för mångfald och tolerans där alla människors unika egenskaper och kompetenser tas tillvara.

Region Dalarna arbetar aktivt med alla delar för en hållbar utveckling, vilket är såväl en lokal, regional, nationell och global utmaning. Utvecklingen av infrastrukturen i länet och de gröna näringarna är helt avgörande för att lyckas med omställningen. Den gröna ekonomi och landsbygden bidrar här i omställningen till ett grönt och hållbart samhälle. En allt större del av maten vi äter och energin som vi förbrukar kommer från en hållbar produktion nära oss. Regionens alla verksamheter arbetar

aktivt med att öka den ekonomiska, sociala och miljömässiga hållbarheten. Vi behöver ligga i framkant i både grön omställning, digitalisering, e-hälsa och innovation.

Det är människor som vill bo och leva i Dalarna som bildar grogrunden till en plats som fler vill flytta till. Med yttrandefriheten som grund ska kulturen vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft som även tar vara på det kulturella arvet. Varje människa är unik och ska känna trygghet i att själv kunna påverka sin livssituation. Vi vill särskilt uppmärksamma äldres rätt att leva ett gott liv i Dalarna men också att unga ska se Dalarna som en attraktiv region för utbildning, arbete och framtid.

Vi vill utveckla regionens samverkan med civilsamhället, näringslivet, akademien och andra offentliga organ och uppmuntra människors delaktighet och ansvar i samhällsutvecklingen. Integration och jämställdhet bidrar till trygghet och förbättrar Dalarnas förutsättningar för entreprenörskap och innovationskraft.

Region Dalarnas politiska ledning, Samling för Dalarna, består av Socialdemokraterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Dalarnas sjukvårdsparti. Vi vill ta gemensamt ansvar för hela Region Dalarna. Vi förenas i ekonomiskt ansvarstagande och en vilja att bidra till ett stabilt och hållbart styre. I en orolig tid vill vi stå upp för mänskliga fri- och rättigheter, ett modernt ledarskap och framtidstro.

Elin Norén (S)

Sofia Jarl (C)

Birgitta Sacrédeus (KD)

Lisbeth Mörk Amnelius (DSP)

Abbe Ronsten (S)

Sebastian Karlberg (S)

Syfte med regionplanen

Regionplanen är regionfullmäktiges årliga styrande dokument och ett verktyg för att styra mot Region Dalarnas vision "Ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i länets alla delar."

Regionplanen innehåller regionfullmäktiges målområden för mandatperioden:

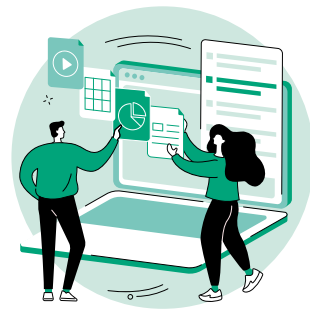
- Till nytta för Dalarnas invånare
- Ett gott medarbetarskap och ledarskap
- En hållbar utveckling

Dessutom innehåller regionplanen innevarande års budgetram samt en ekonomisk flerårsplan.

FOTO: Allan Wallberg/pixonnet.com

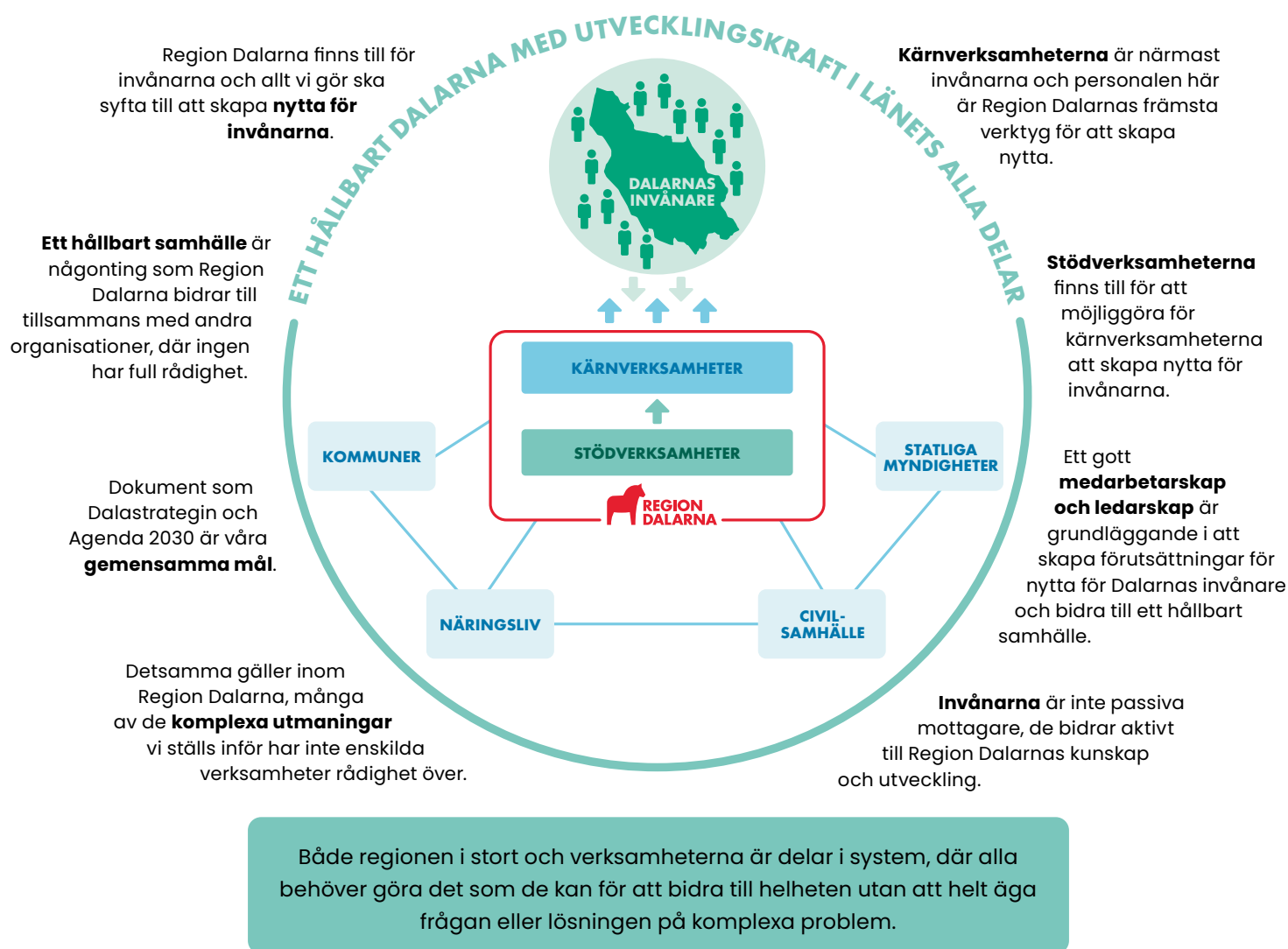
Inledning

Visionen "Ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i länets alla delar" bygger på insikten om att Region Dalarnas rådighet i arbetet med att uppnå flera av sina mål utövas genom samarbete, samverkan eller samordning med andra aktörer.

Region Dalarna har ett särskilt ansvar att intressera

sig för olika samhällsaktörer och deras verksamheter på lokalplanet i hela länet. Genom sin storlek och välförgrenade verksamhet har Region Dalarna dessutom ett ansvar för att underlätta för övriga samhällsaktörer att tillsammans med Region Dalarna ingå i välfungerande lokala och regionala samverkansprocesser.

Figur 1: Ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i länets alla delar.

Region Dalarnas uppdrag, värdegrund och styrmodell

Region Dalarnas uppdrag

Region Dalarna ansvarar för hälso- och sjukvård, tandvård, kollektivtrafik, hjälpmedel, folkhögskolor, folkbildning, forskning, folkhälsa, kultur samt utvecklingsfrågor inom infrastruktur, näringsliv, arbetsmarknad och miljö.

Uppdraget utgår från kommunallagen och annan författning inom Region Dalarnas ansvarsområden.

Region Dalarnas styrning och ledning utgår från det politiska beslutsfattandet inklusive beslutad ansvarsfördelning och värdegrund.

Region Dalarna driver, utöver den egna verksamheten som organiseras i nämnder, även annan verksamhet. Det är bland annat helt eller delägda bolag, kommunalförbund, stiftelser och gemensamma nämnder med kommunerna.

Värdegrund

Region Dalarnas värdegrund Öppenhet – Respekt – Ansvar, ÖRA, beskriver hur vi vill bli uppfattade som organisation och arbetsgivare. Den är vägledande i hur vi agerar mot varandra inom Region Dalarna och i förlängningen hur vi bemöter medborgare, patienter, brukare, samverkansaktörer med flera.

Styrmodell

Regionens styrmodell ska ge förutsättningar för en effektiv verksamhet med goda resultat. Styrmodellen består av principer och metoder för att styra, leda och utveckla verksamheten. Dessa ska prägla den samlade styrningen i regionen oavsett organisationsform. De metoder som säkerställer styrningen ska även tillgodose behovet av en god intern styrning och kontroll.

Intern styrning och kontroll innebär att ge en rimlig försäkran om att uppnåendet av mål och resultatkrav och att organisationen följer författningar och regler samt har en tillförlitlig redovisning och rapportering.

Mål- och resultatstyrning innebär att mål och resultatkrav sätts för verksamheten samt att måloppfyllelse och resultat löpande följs upp och utvärderas.

Uppdragsstyrning innebär att särskilda områden kan styras genom uppdrag. Uppdragsstyrningen utgår från politiska beslut som i sin tur skapar uppdrag till bl.a. nämnder.

Ekonomistyrning innebär att verksamheterna ska styra mot att uppfylla fastställda mål och tydliggöra de ekonomiska och finansiella förutsättningarna som verksamheterna måste förhålla sig till.

Verksamhetsstyrning innebär styrning av och inom respektive nämnd och de verksamheter som Region Dalarna bedriver i annan form.

Beställarstyrning via avtal innebär att respektive ansvarig styrelse/nämnd har ett helhetsansvar inom sitt verksamhetsområde att beställa verksamhet inom de ramar och inriktningar som regionfullmäktige beslutat. Utförare kan vara regionens egen verksamhet, annan offentlig verksamhet eller privat utförare.

Styrning av verksamhet som bedrivs i annan form innebär styrning av verksamhet som bedrivs i annan form regleras för bolag med fastställda bolagsordningar och ägardirektiv, i kommunalförbund med förbundsordning, i gemensam nämnd med reglemente. Region Dalarnas styrning förkommer även via anslagsfinansierade stiftelser och ekonomiska föreningar.

Planering och uppföljning

Starten för kommande års planeringsprocess sker genom bokslutskonferensen som genomförs i början av varje år. Syftet med konferensen är att dra lärdomar från verksamheterna och föregående års uppföljning, vilket tillsammans med nya förutsättningar och utmaningar är grunden för planeringsprocessen.

Regionfullmäktige fastställer regionplan och budget samt finansplan för de kommande tre åren vid sammanträdet i juni, justeringar görs i november. Regionplanen anger vision, målområden och övergripande effektmål för perioden samt ger uppdrag och ekonomiskt utrymme för respektive nämnd/styrelse.

Utifrån regionplanen tar respektive nämnd fram verksamhetsplan inklusive budget, som inkluderar

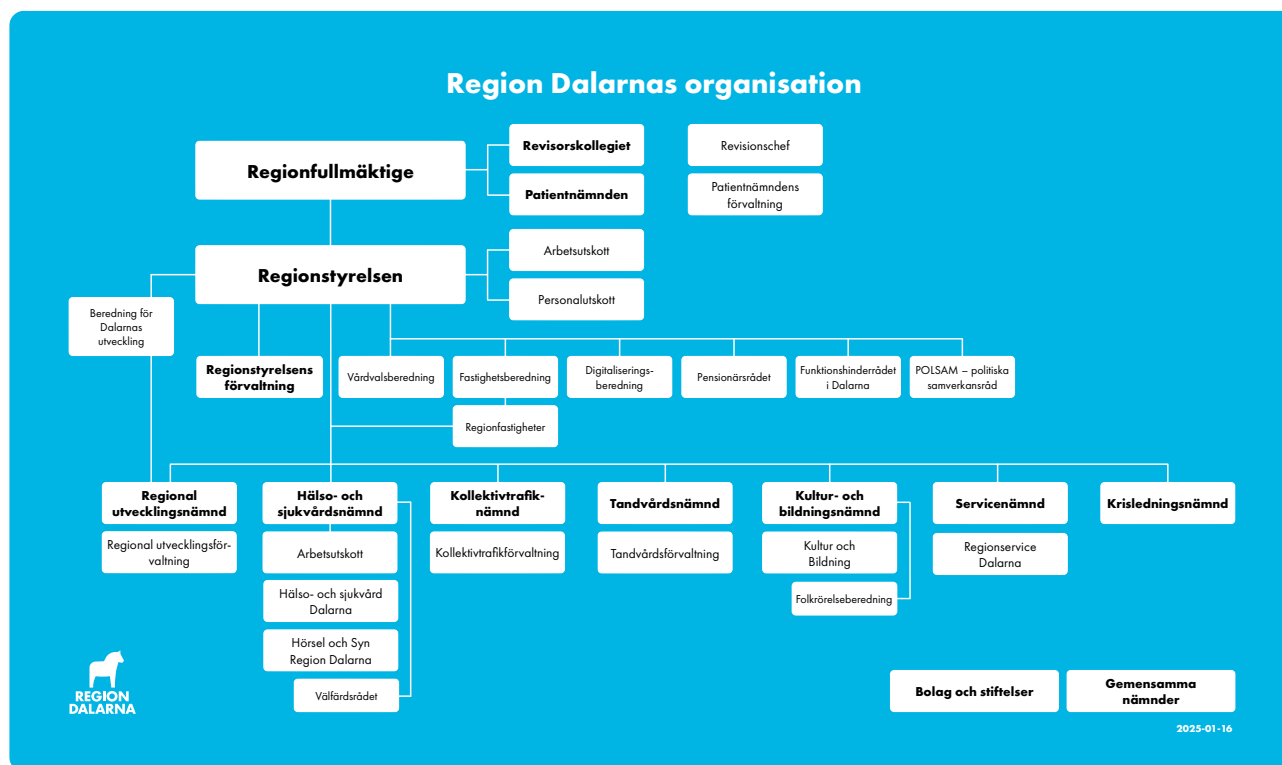
finansiering från såväl regionbidrag som övriga nämndspecifika intäkter. Verksamhetsplan och budget ska fastställas i respektive nämnd senast i oktober. Samtliga nämnder och styrelser ska fortlöpande arbeta med effektiviseringar och rationaliseringar i syfte att uppnå ökad kvalitet, produktivitet och ekonomisk hållbarhet.

Uppföljning och återrapportering av förvaltningarnas verksamhet och ekonomiska resultat sker löpande under året genom månads-, tertial-, delårs- samt helårsrapport, enligt fastställd plan. I rapporterna beskrivs regionens verksamhetsmässiga, ekonomiska och personella läge i förhållande till plan samt förslag till åtgärder vid avvikelser från budget.

FOTO: Mostphoto

Politisk organisation

Figur 2: Region Dalarnas organisation.

Regionfullmäktige

Regionfullmäktige är Region Dalarnas högst beslutande församling. Regionfullmäktige fattar beslut i strategiska och övergripande frågor så som ekonomi, budget, skattesats, avgifter, mål och riktlinjer för verksamheten. Regionfullmäktige ger Regionstyrelsen och nämnderna i uppdrag att genomföra och verkställa vad som anges i denna Regionplan.

Regionstyrelsen

Regionstyrelsen ska styra, utveckla och samordna förvaltningen av Region Dalarnas angelägenheter och utöva kontroll över övriga nämnders verksamhet.

Styrelsen har planerings- och uppföljningsansvar

för Region Dalarnas totala resursutnyttjande samt att olika verksamheter bedrivs effektivt och efter fastställda mål. I detta ansvar ingår att leda och samordna regionens verksamhetsplanering. Styrelsen ansvarar för den övergripande ekonomiska förvaltningen, de övergripande administrativa processerna, den övergripande personalplaneringen och de övergripande arbetsgivarfrågorna, det övergripande arbetsmiljöansvaret, det övergripande miljöarbetet samt den centrala kommunikationsverksamheten med dess informationskanaler samt det strategiska hållbarhetsarbetet både i regionens egna verksamheter och i samverkan med övriga aktörer i länet. Styrelsen har det övergripande ansvaret för Region Dalarnas säkerhet som bl. a. omfattar patientsäkerhet, brandsäkerhet, IT-säkerhet och informationssäkerhet. ➤

Till regionstyrelsen finns följande beredningar och råd kopplade:

Vårdvalsberedningen

I Region Dalarna benämns lagen om valfrihetssystem (LOV) Vårdval Dalarna. Vårdvalberedningens syfte är att särskilja Region Dalarnas beställarroll, och ansvaret för de villkor som ska gälla för samtliga vårdgivare inom hälso- och sjukvården samt tandvården, från Region Dalarnas eget produktionsansvar inom dels hälso- och sjukvården, dels tandvården (Folktandvården). I Region Dalarna finns tre vårdval; primärvård, allmäntandvård för barn och unga vuxna 3–23 år samt den specialiserade barn- och ungdomspsykiatriska öppenvården (BUP).

Digitaliseringsberedningen

Digitaliseringsberedningens ska främja digitala tjänster som förstahandsval och utveckling av förvaltningsgemensamma lösningar. Beredningen ska ansvara för att samordna den koncerngemensamma digitaliseringen.

Fastighetsberedningen

Fastighetsberedningen ansvarar för frågor som rör regionens fastighetsförvaltning och lokalförsörjning. Det åligger fastighetsberedningen att bevaka Region Dalarnas behov av lokaler, såväl hyrda som eget ägda, följa upp fastighetsförvaltning och bevaka att verksamheten präglas av kostnadseffektivitet samt bevaka och ta initiativ i frågor som rör effektivisering av energiförsörjningen.

Beredningen för Dalarnas utveckling

Beredningen för Dalarnas utveckling (BDU) är ett samverkansorgan mellan länets kommuner och Region Dalarna i gemensamma utvecklingsfrågor och i genomförandet av Dalastrategin. Ett gemensamt agerande för Dalarnas bästa ska åstadkommas i balans med det kommunala och regionala självstyret.

Funktionshinderrådet i Dalarna (FRID)

Funktionshinderrådet är en grupp för samverkan och samråd i funktionshinderfrågor mellan funktionshinderorganisationerna i länet och Region Dalarna.

Pensionärsrådet

Regionens pensionärsråd är en grupp för samverkan och samråd mellan pensionärsorganisationerna i länet och Region Dalarna.

Politiska samverkansråd – POLSAM

Regionstyrelsen ska samverka med länets kommuner i gemensamma frågor. För detta ändamål finns i varje kommun ett politiskt samverkansråd (POLSAM) där företrädare för såväl kommunledning som regionledning tar upp gemensamma frågeställningar.

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Hälso- och sjukvårdsnämnden är ansvarig för Region Dalarnas hälso- och sjukvårdsförvaltning och den del av hjälpmedelsförvaltningen som inte lyder under den gemensamma nämnden Hjälpmedelsnämnden Dalarna. Nämnden ansvarar inför fullmäktige för att anvisad budgetram hålls och att verksamheten bedrivs enligt gällande lagar och ingångna avtal vad avser såväl innehåll som medelsförbrukning.

Det åligger hälso- och sjukvårdsnämnden att utöva vårdgivarrollen och att ansvara för att Region Dalarnas vårdutbud utförs effektivt med avseende på organisation, kvalitet, tillgänglighet och pris. Nämnden bevakar också utvecklingen inom såväl primärvård som specialistvård samt E-hälsofrågor. Ansvaret avser dessutom utnyttjandet av högspecialiserad vård (regionsjukvård och rikssjukvård).

Kopplat till hälso- och sjukvårdsnämnden finns:

Välfärdsrådet

Välfärdsrådet utgör ett politiskt samverkansorgan på övergripande regional nivå mellan Region Dalarna och länets kommuner. Denna samverkan omfattar kommunernas omsorgsverksamhet, kommunernas och regionens hälso- och sjukvård, vissa gemensamma utvecklingsinsatser samt förslag till överenskommelser inom området.

Regionala utvecklingsnämnden

Den regionala utvecklingsnämnden har det regionala utvecklingsansvaret i Dalarnas län. Ansvaret omfattar insatser för hållbar regional utveckling i alla delar av länet. I uppdraget ingår att utarbeta förslag till en strategi för länets utveckling (regional utvecklingsstrategi) och samordna insatser för att genomföra strategin.

Nämndens ansvar förutsätter en samverkan med kommuner, myndigheter, näringsliv och civilsamhälle.

Kollektivtrafiknämnden

Region Dalarna är regional kollektivtrafikmyndighet (RKTm) i Dalarnas län och Kollektivtrafiknämnden fullgör RKTm:s uppgifter och ansvarar för den lagstadgade uppgiften att besluta om allmän trafikplikt.

Nämnden ansvarar för beställarstyrningen av regional kollektivtrafik för länsinvånarna. Kollektivtrafiknämnden är också huvudman för och har helhetsansvaret för länets färdtjänst, vilket innefattar ansvar för färdtjänstlegitimering på kommunernas uppdrag. Kollektivtrafiknämnden fattar beslut om det regionala trafikförsörjningsprogrammet, allmän trafikplikt och den årliga trafikförsörjningsplanen.

Kultur- och bildningsnämnden

Kultur- och bildningsnämnden har ett särskilt ansvar för regionens strategiska arbete inom kultur- och bildningsområdet och ett samlat ansvar för drift och förvaltning av regionens skol- och kulturerhater. Kultur- och bildningsnämnden är styrelse för Malungs folkhögskola, Mora folkhögskola och Fornby folkhögskola. Kultur- och bildningsnämnden ska hålla sig underrättad om och följa verksamheten i kulturstiftelserna, Dalarnas museum, Dalateatern och Musik i Dalarna, där Region Dalarna är stiftare.

Kopplat till kultur- och bildningsnämnden finns:

Folkrörelseberedningen

Beredningen har till uppgift att bereda nämndens fördelning av Region Dalarnas bidrag till politiska ungdomsförbund, ideella, idéburna organisationer, studieförbund samt funktionshinderorganisationer.

Servicenämnden

Servicenämnden ansvarar för servicefunktionerna inom Region Dalarna. Regionservice leder, utför, utvecklar och effektiviserar servicetjänster inom områdena kost, lokalvård, logistik, fastighetsdrift, tvätteri och övriga servicetjänster så som leasing-bilar och boende. I nämndens uppdrag ingår bland annat att systematiskt utvärdera så att det över tid är den mest fördelaktiga driftsformen för koncernen som används för att medverka till att Region Dalarna uppnår ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet.

Tandvårdsnämnden

Tandvårdsnämnden ansvarar för driften av Folk-tandvården. Verksamheten drivs i bolagsliknande form och redovisning sker enligt gällande regler. Nämnden har ett särskilt ansvar att uppmärksamma och följa tandvårdens behov och utveckling.

Patientnämnden

Patientnämnden är en fristående nämnd reglerad enligt Lag om stöd vid klagomål mot hälso- och sjukvården(2017:372). Nämnden övertar inte ansvar och befogenheter från vårdgivaren och har inga disciplinära befogenheter.

Språktolknämnden i Dalarna

Språktolknämnden i Dalarna är en gemensam nämnd för Region Dalarna och 12 av länets kommuner, med ansvar för förmedling av språktolktjänster. Regionen har enligt lag skyldighet att säkerställa patienters rätt till information, delaktighet och medinflytande, och en förutsättning

är att patienter och vårdgivare förstår varandra. Språktolknämnden säkerställer att regionen till självkostnadspris kan nyttja kompetenta tolkar på plats, över telefon eller digitalt.

Gemensam nämnd Hjälpmedel Dalarna

Hjälpmedelsnämnden är en gemensam nämnd för Region Dalarna och samtliga av länets kommuner. Hjälpmedelsnämndens uppdrag är att erbjuda hjälpmedel, tillbehör och förbrukningsmaterial till de personer som omfattas av kommunernas och regionens ansvar. Nämnden ska också erbjuda

tjänster inom bland annat behandling, förflyttning, kommunikation, kontinens och personlig medicinsk behandling.

Revisionen

Förtroendevalda revisorers uppgift är att vara ett demokratiskt kontrollinstrument. De utövar den demokratiska kontrollen över regionens verksamhet och har till uppgift att granska att räkenskaperna är rättvisande, att regionens interna kontroll är tillräcklig samt att verksamheten drivs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

FOTO: Region Dalarna

Omvärldsanalys

Världen har aldrig tidigare varit så sammanlänkad som den är nu. Region Dalarna är en del av världen och påverkas av händelser på platser bortom vår horisont och kontroll. De utmaningar vi är vana vid att försöka hantera sedan en tid, såsom demografisk utveckling och växande samhällsklyftor kompliceras av en omvärld präglad av geopolitiska spänningar och en demokrati som är på tillbakagång då fler länder går mot auktoritära styren. Till detta läggs klimatförändringarna som blir allt mer påtagliga och som även NATO identifierar som ett allvarligt säkerhetshot då de förstärker och skapar konflikter i kampen om begränsade naturresurser.

Genom att bättre förstå trender och fenomen i omvärlden ökar vi vår förmåga att agera och anpassa vår verksamhet för att tillsammans med andra bättre hantera hot och utmaningar, bygga motståndskraft, samla utvecklingskraft och därigenom bygga ett mer hållbart samhälle. En viktig insikt är att inget fenomen uppträder isolerat från annat, att det är viktigt att förstå hur olika trender är kopplade till varandra och att nödvändiga förändringar genomförs som delar av en helhet, i ett system. För Region Dalarnas del, liksom för övriga samhället, är det därför angeläget att söka lösningar som hanterar flera utmaningar samtidigt.

Den demografiska utvecklingen – en utmaning i vardagen

Befolkningsutvecklingen i Europa och Sverige går mot en allt större andel äldre och en minskad andel i arbetsför ålder, Dalarna som län är inte ett undantag. Denna utveckling har förstärkts i den senaste prognosen på grund av sjunkande födelsetal, en än

lägre invandringsprognos och en prognosticerad ökad utvandring. I tidigare prognoser har Dalarnas befolkning ökat något på 10 års sikt men har nu vänts till en befolkningsminskning på drygt 4000 personer under samma period. Det är främst barn och ungdomar men även invånare i arbetsför ålder som förväntas bli färre enligt denna prognos, medan äldre förväntas öka i ungefär samma omfattning som tidigare. Den demografiska förändringen påverkar efterfrågan på vård men också möjligheten till personalförsörjning. Historiskt sett har antalet anställda i regionen ökat med cirka 200 personer per år, den ökningstakten kommer vara svårt att upprätthålla under kommande period. I skatteunderlagsprognosen beräknas antalet personer i regionen utifrån en genomsnittlig prognosticerad befolkning under planperioden år 2025–2027 om 286 047 personer.

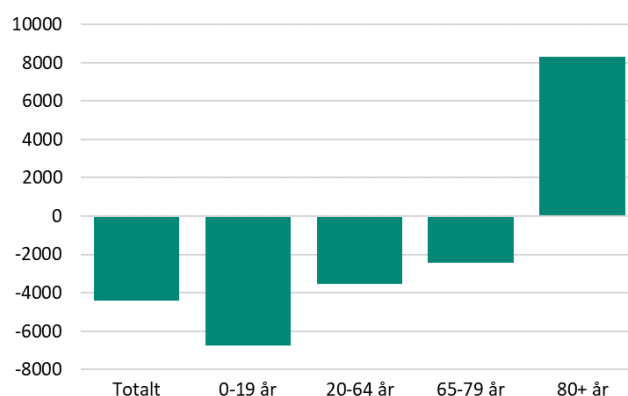

Diagram 1: Befolkningsförändringar, i antal invånare, i Dalarna 2023 – 2033 enligt SCB:s befolkningsprognos.

Växande ojämlikhet och skillnader i hälsa och livsvillkor

Skillnaden i medellivslängd mellan olika delar av befolkningen i Sverige och Dalarna har ökat för varje år sedan mitten av 80-talet. De växande skillnaderna i hälsa förklaras av att de förhållanden, villkor och miljöer som människor lever i skiljer sig allt mer mellan människor i olika sociala positioner. Växande skillnader i livsvillkor har inte bara skapat skillnader i hälsa det har även motverkat sammanhållning, tillit och trygghet i samhället. Det har försvagat demokratin, t.ex. genom systematiska skillnader i valdeltagande, i faktiskt eller upplevt inflytande samt i delaktighet och engagemang. Det har medverkat till ökad polarisering mellan stad och landsbygd i takt med att befolkningsmängd, lokal service och arbetstillfällen i glesare delar av länet har minskat vilket i sin tur skapat en ökad känsla av utanförskap. På vissa håll i Dalarna ses idag tecken på urholkat samhällskontrakt. Vålfärdsbrotten ökar. Folkvalda och andra som vill ta ansvar i samhället utsätts för hat och hot. De växande skillnaderna i livsvillkor är direkt skadliga för samhället som helhet, inte minst för länets ekonomiska utveckling.

Dalarnas befolkning är således förhållandevis heterogen vad gäller exempelvis etnicitet, kön och socioekonomiska förutsättningar och uppvisar därmed vitt skilda förutsättningar och behov, men samma grundläggande rättigheter. Offentlig sektor har enligt svensk grundlag ett särskilt ansvar att säkerställa de mänskliga rättigheterna för alla invånare och att de individer som berörs av verksamheterna inom offentlig sektor inte utsätts för diskriminering. En särskilt skyddsvärd grupp i samhället är barn. Barnkonventionen blev lag 2020 och kräver att offentliga organisationer säkerställer ett barnrättsperspektiv i all verksamhet och beslutsfattande.

Den gröna omställningen

Vetenskapen och världen i stort ser med stor oro på alla extrema klimathändelser som drabbar hela planeten, 2023 är det varmaste uppmätta året någonsin med en global temperaturökning på nära 1,5°C. Klimatförändringarna utgör en global kris som kommer att påverka generationer under kommande århundranden. Varje ytterligare temperaturökning medför ökad risk för samhällen och stor, mestadels negativ påverkan på naturmiljön.

Idag lever omkring 3,5 miljarder människor under omständigheter där de är mycket sårbara för klimatförändringarnas negativa konsekvenser. Klimatrisker orsakade av torka, vattenbrist, översvämningar, extrema väderhändelser och havsnivåhöjningar påverkar ofta flera länder i samma region samtidigt. Detta kan i sin tur bidra till försvårad livsmedelsproduktion, social oro, ökad risk för väpnade konflikter och flyktingströmmar, vilket påverkar även oss i Dalarna.

I Sverige handlar det såväl om högre temperaturer, ökad nederbörd och ändringar i säsongernas längd och i Dalarna väntas ett klimat med mer extremväder samt ett Dalarna som blir allt varmare och blötare. Detta påverkar människors hälsa och välbefinnande med effekter som är både akuta och långsiktiga genom bland annat ett förändrat infektionspanorama, ökad risk för sjukdomar i cirkulationsorgan och luftvägar samt ökad psykisk ohälsa.

Kraven på förebyggande och åtgärdande insatser kommer att öka på kommuner och regioner, både frivilliga och till följd av ökad reglering, exempelvis genom EU:s gröna giv och ny lagstiftning inom miljö- och klimatområdet. En god tillgång till hållbar energi är avgörande för den gröna omställningen. Befintlig och potentiell produktion av förnybar energi behöver öka, vilket bidrar till minskade utsläpp och högre självförsörjningsgrad. Men ny elproduktion påverkar den lokala miljön och kan medföra målkonflikter i länet.

Makroekonomiska förutsättningar

Inflationen har under en period präglat samhällsekonomin, både i Sverige och globalt, med åtstramande penningpolitik och försiktig finanspolitik som följd. I takt med att inflationen minskar blir den ekonomiska politiken mindre stram, bland annat genom sänkta styrräntor och mer expansiv finanspolitik. Räntan har till och med september 2024 sänkts tre gånger och ytterligare sänkningar förväntas under året. Den alltmer expansiva ekonomiska politiken bidrar till att hushållen nu ser mer positivt på framtiden. Lågkonjunkturen förväntas ha nått sin botten under sommaren 2024. Trots detta syns ännu ingen uppgång i konsumtionen, utan den förväntas börja öka i slutet av 2024, tack vare ökade disponibla inkomster. Inledningsvis driver detta den svenska konjunkturåterhämtningen, och under 2025 bidrar även den något starkare tillväxten för exporten. Återhämtningen i Europa väntas gå trögt och tillväxten där bedöms lyfta senare än i Sverige. Sammantaget blir den svenska tillväxten svag i 2024. Trots klart starkare tillväxt 2025 och 2026 är dröjer det innan ekonomin helt har lämnat lågkonjunkturen bakom sig.

En högre BNP-tillväxt bidrar gradvis till en allt starkare arbetsmarknad, men förstärkningen blir relativt utdragen. Den högre BNP-tillväxten bedöms först lyfta produktiviteten, därefter medelarbets-tiden via högre antal arbetade timmar. Det dröjer därför innan återhämtningen också ger avtryck i ett stigande antal sysselsatta. Därför antas en nedgång av andelen arbetslösa ske först i slutet av 2025. Under 2024 har det faktiska skatteunderlaget ökat med endast 3,7 procent som en följd av en svag ökning av arbetade timmar. Lönesummans bidrag till skatteunderlagstillväxten minskade med nästan 1 procentenhet jämfört med 2023. Från 2025 förväntas konjunkturen öka och även skatteunderlaget. Ökningen bedöms bli 4,3 procent i faktiska termer och 4,9 i reala termer 2025. Som genomsnitt under perioden 2024–2028 beräknas skatteunderlaget öka med 4,3 procent per år, ungefär i linje med den genomsnittliga ökningen under tioårsperioden 2014–2023.

FOTO: Elena Elisseeva/Mostphoto

Invärldsanalys

Hos Region Dalarnas nämnder finns en medvetenhet om behovet av ökad robusthet hos organisationen för att öka dess möjligheter att hantera den demografiska utvecklingen som både belastar många kärnverksamheter och försvårar kompetensförsörjningen, för att klara den ekonomiska situationen med inflation och minskade statsbidrag och för att möta yttre hot såsom våldshandlingar, hybridattacker samt klimatförändringar. Utmaningar som dessa ligger inte i en avlägsen framtid utan måste hanteras av Region Dalarnas verksamheter här och nu. Samtidigt konstaterar flera nämnder stora behov av satsningar och investeringar för att klara utmaningarna samt kärnuppgifterna i stort. Det rör sig om sådant som nya system och digitalisering, rekrytering av kompetens samt behovet av nya eller renoverade lokaler. En annan utmaning är den ökade administrationen som riskerar få effekter på övrig verksamhet.

Utöver detta står de olika nämnderna inför egna specifika utmaningar i form av olika externa krav. Gemensamt för alla är de lagkrav som verksamheter och regionen i stort behöver säkerställa efterlevnaden till.

Ett fortsatt stort behov av inhyrd personal kvarstår. Utan rätt kompetens i regionen är risken att kvaliteten minskar och att leverans förskjuts eller i värsta fall uteblir.

De ekonomiska ramarna sätter samtidigt gränser för vad organisationen kan uppnå i förhållande till övriga utmaningar. Avsaknad av personella och ekonomiska resurser sätter hård press på organisationen.

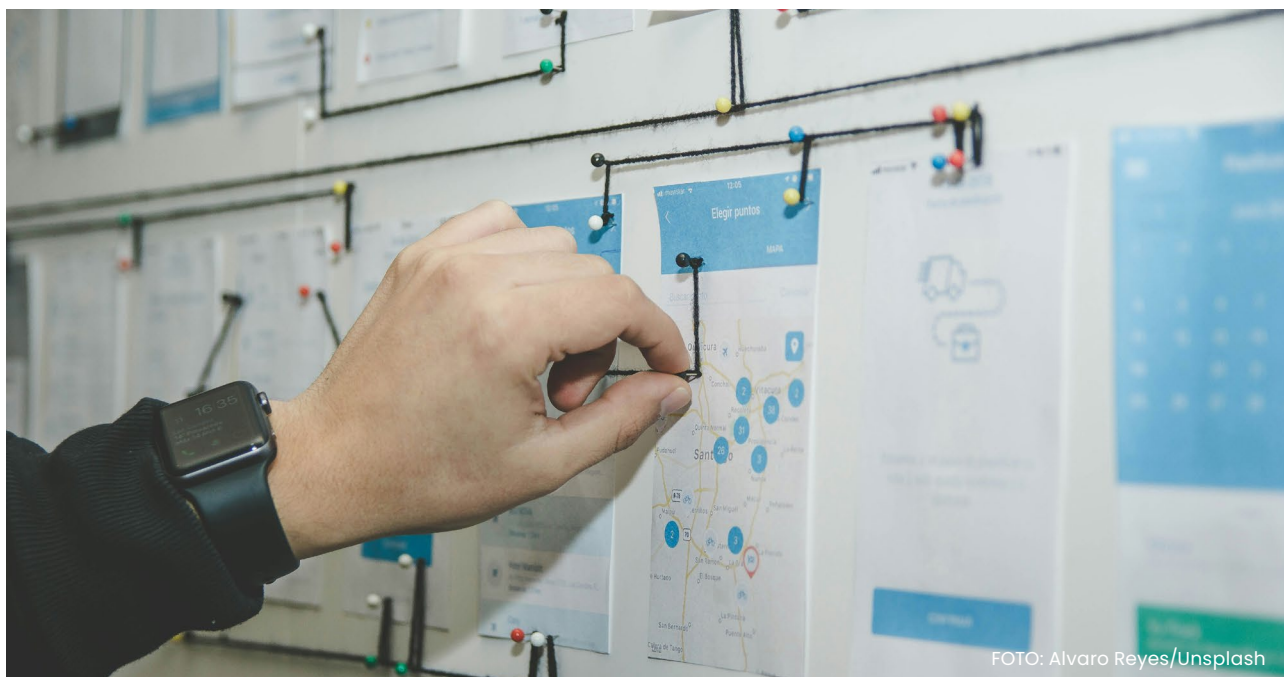

FOTO: Alvaro Reyes/Unsplash

Prioritering, omställning och utveckling

Regionplanen antar ett utmaningsdrivet angreppssätt baserat på helhetssyn och ett systematiskt omställningsarbete inklusive kontinuerlig uppföljning för säkerställd nytta och effekthemtagning. För att klara detta behöver det göras tydliga prioriteringar, enligt nedan, som var för sig sätter fokus på viktiga insatsområden men som samtidigt hänger samman och bildar en gemensam grund för utvecklingen av ökad systemförståelse hos hela organisationen. Ett led i prioriteringsarbetet är att se över vilka ambitionsnivåer som ska gälla framöver. Med tanke på det ansträngda ekonomiska läget, kompetensbrist och olika befolkningsutmaningar kommer regionen varken ha råd eller tid att arbeta med allt som görs idag. Därför behöver vissa ambitioner skruvas ner för att kunna vidmakthålla det som är viktigast för Dalarnas invånare.

Samverkansledning för att hantera en ökande komplexitet

Region Dalarna ska fortsätta arbetet med en kulturell förändring där organisationen strävar mot samverkansledning och mer enhetlig styrning för att kunna hantera de komplexa frågor som utmanar Region Dalarna och samhället som helhet. Genom att stödja en utveckling där vi i större utsträckning delar information, resurser och ansvar för att optimera verksamheten kan större effekthemtagning ges och vi kan åstadkomma mer tillsammans.

Ett viktigt steg i arbetet är att Region Dalarna såväl internt som externt verkar för ökad

samverkansledning där organisationens olika ledningar, på olika nivåer, stärks i förmågan att leda tillsammans och med andra för att klara sina uppdrag. En samverkanskultur av detta slag med ökad förståelse för både systemet och varandras roller och unika kompetenser stärks framförallt genom att det skapas arenor för återkommande dialog och samsyn.

Digitalisering

Arbetssätt behöver förändras och standardiseras och utrymmet för utveckling, innovation och avveckling öka. Ny teknik innebär nya möjligheter men också, viktiga etiska ställningstaganden om när, var och hur den ska användas för att skapa nytta utifrån helhet.

Med hjälp av digitalisering kan saker göras på helt nya sätt. Digitalisering innebär också att helt nya saker är möjliga att göra. Den möjliggör effektivare samverkan mellan offentlig sektor, invånare och företag. Digitalisering kan bidra till ökad grad av självservice och egenvård oavsett tid och plats vilket också avlastar regionens medarbetare. Den förstärker eller ersätter mänskligt arbete genom automation och digitala beslutsstöd. Digitalisering ger oss alltså möjligheter till såväl effektivare som kvalitetshöjande arbetssätt.

Region Dalarnas Digitaliseringsstrategi pekar ut riktning för regionens digitaliseringsarbete. Syftet med strategin är att vara en vägledning och ett kunskapsstöd för att nå regionens mål med hjälp av ökat nyttjande av digitala resurser.

Hälsofrämjande och förebyggande

Den ojämlika hälsan och dess orsaker är på flera sätt ett allvarligt hot för en gynnsam lokal och regional utveckling i Dalarna. Med syfte att stärka hälsofrämjande processer där de förekommer och arbeta förebyggande där risker uppträder ska Region Dalarna ta ett aktivt ansvar för att i samverkan med övriga samhällssektorer skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen i Dalarna.

Särskilt angeläget är att uppnå en förstärkning och breddning av Nära vård-omställningen till att inte enbart omfatta bättre samverkan mellan socialtjänsten och sjukvården. Invånarna i Dalarna ska uppleva att alla verksamheter i länets kommuner, Region Dalarna och andra sektorer, tillsammans och gemensamt, arbetar förebyggande och hälsofrämjande för att skapa en god hälsa hos alla invånare och säkerställer jämlika uppväxtvillkor för barn och unga och att deras rättigheter tas till vara. Det är viktigt att hela människan, oavsett social position, blir sedd både fysiskt, psykiskt, socialt och kulturellt.

Robusthet och beredskap

En utmaning för Region Dalarna handlar om att systematiskt stärka robustheten och motståndskraften för att bättre kunna hantera kriser i vardagen men även planera för höjd beredskap. Region Dalarna behöver skapa säkra försörjningssystem och stärka krisberedskapen för att stärka förmågan att upprätthålla den samhällsviktiga verksamheten även under störda förhållanden. Oroligheter i vår omvärld, det krig som härjar i Europa samt lärdomar utifrån de senaste årens pandemi visar att regionens verksamheter kan påverkas av vitt skilda händelser. Regionens verksamheter behöver arbeta med kontinuitetsplanering för att kartlägga beroenden, sina sårbarheter samt ta fram reservrutiner.

Redan innan pandemin upplevde regionen problem med varuförsörjningen då man 2019 efter genomförd upphandling bytte distributör av materiel för varuförsörjning av förbrukningsvaror. Bytet av leverantör orsakade stora störningar i verksamheterna i och med att regionen saknade uthållighet genom egen lagerhållningen av förbrukningsartiklar. Även Covid-pandemin orsakade på nytt materialbrist hos både regionen och kommunerna. Sårbarheten visade sig omedelbart då länder valde att stänga sina gränser för att mota smittspridningen varpå grundläggande material snabbt blev bristvaror då egna lager i stora delar saknades. Sedan dess har regionen byggt upp ett eget beredskapslager. Det arbetet måste fortlöpa och utvecklas för att skapa robusthet i varuförsörjningen tillsammans med att förbättra driftsäkerheten vid våra fastigheter som inrymmer samhällsviktiga verksamheter.

Ökad digitalisering kan innebära att cyberhotet ökar och ett angrepp kan få mer långtgående konsekvenser. I takt med digitaliseringen behöver regionen arbeta med att stärka den digitala infrastrukturen för att motstå cyberangrepp samt att förkorta återstarttiden vid ett eventuellt angrepp.

Kompetensförsörjning

Personalen är regionens viktigaste resurs. Rätt och tillräcklig kompetens i verksamheten är avgörande för att Region Dalarna ska kunna utföra sitt uppdrag och nå sina mål. Inom regionens verksamheter finns flera yrkeskategorier som utgör bristyrken, inte minst inom hälso- och sjukvården och tandvården. Ett fortsatt stort behov av inhyrd personal kvarstår men Region Dalarna arbetar utifrån en strategi att kunna rekrytera, behålla och vidareutveckla personal inom de olika verksamheterna. Utan rätt kompetens är risken att kvaliteten minskar och att leverans förskjuts eller i värsta fall uteblir. Därför måste Region Dalarna bibehålla och utveckla sina insatser inom kompetensförsörjning.

Målområden och effektmål

För att uppnå visionen Ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i alla delar av länet ska Region Dalarnas nämnder styra verksamheten mot nedanstående målområden och effektmål. Dessa svarar upp mot de utmaningar och hot som presenterades under omvärlds och invärldsbevakningen. Viktigt i arbetet mot dessa mål är att det är gemensamma utmaningar som enskilda nämnder och verksamheter saknar rådighet över men som alla behöver se sin del i att lösa.

Till nytta för Dalarnas invånare

Alla människors lika rätt och okränkbara värde är utgångspunkten för all Region Dalarnas verksamhet. Kärnverksamheterna ska ge direkt nytta i Dalfolkets liv genom att de känner trygghet i att det finns hjälp att få när man behöver den, genom effektiv, pålitlig hälso- och sjukvård, tandvård och kollektivtrafik med hög kvalitet och också genom en tillgänglig kultur och bildning som bidrar till demokratisk utveckling och en hållbar regional utveckling som ger förutsättningar för utveckling i hela länet. Utbyggd tågtrafik kombinerat med en funktionell regional och lokal busstrafik ger människor ökade möjligheter att välja bostadsort och arbetsplats. Stödverksamheterna i regionen ska bidra till nytta för medborgarna genom att underlätta och möjliggöra för kärnverksamheterna att genomföra sina uppdrag med hög kvalitet.

Alla människor ska mötas med respekt och ges möjlighet att själva ta ansvar för och påverka sina liv. För såväl individ som samhälle är det av stor vikt att folkhälsan förbättras och att de livsvillkor som

påverkar hälsan blir jämlika. Det är av yttersta vikt att medborgarnyttan ökar över tid i verksamheten och att patientnyttan beaktas. För att nyttan av Region Dalarnas insatser och verksamhet ska komma invånarna till del på ett jämlikt sätt är det viktigt att samtliga verksamheter ska säkerställa att det finns en kunskap om vilka målgrupper man möter, vilka förutsättningar dessa har samt hur verksamheten kan anpassas för att säkerställa ett jämlikt utfall.

För att bidra till utveckling och omställning ska nämnderna under året arbeta mot följande effektmål:

- Ökad närhet, kvalitet och tillgänglighet i hela Dalarna
- Ökat välbefinnande i hela Dalarna för alla invånare

Ett gott medarbetarskap och ledarskap

Region Dalarna ska vara en attraktiv och hållbar arbetsgivare. Arbetet för att kunna behålla och rekrytera medarbetare behöver ske med långsiktighet och med en helhetssyn på arbetsmiljö och yrkesutveckling där stödet från chefer och medarbetare står i centrum. Det är viktigt att trivas på arbetet. Vi har en god arbetsmiljö som kontinuerligt förbättras. Vi ska skapa arbetsplatser där medarbetarna är delaktiga, känner tillit och kan utvecklas. Det goda medarbetarskapet ska underlättas. Särskilt fokus behöver sättas på ledarskapsutveckling som är väl förankrat med Region Dalarnas värdegrund: Öppenhet, respekt och ansvar (ÖRA). Ett gott ledarskap är nyckeln till framgång. ➤

För att bidra till utveckling och omställning ska nämnderna under året arbeta mot följande effektmål:

- Ökad trivsel och delaktighet på jobbet
- Ökad fast bemanning – minska beroendet av hyrpersonal
- Ökat stöd i medarbetarskap och ledarskap
- Säkerställ en jämställd konkurrenskraftig lönebildning

Hållbar utveckling

Dalarna ska ha en hållbar utveckling utifrån alla tre perspektiv på hållbarhet: social hållbarhet, miljömässig hållbarhet och ekonomisk hållbarhet och alla Region Dalarnas verksamheter ska bidra till detta. Den övergripande och långsiktiga visionen är ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i alla delar av länet. Det betyder att också kommande generationer ska kunna leva ett gott liv i Dalarna. Region Dalarna ska inte skjuta vare sig ekonomiska, miljömässiga eller sociala kostnader på kommande generationer.

Hållbarhet ska genomsyra all vår verksamhet och det är i kärnverksamheterna där Region Dalarna kan göra skillnad. Region Dalarna ska arbeta med förebyggande och åtgärdande insatser som verkar för att de nationella miljömålen uppnås. För att bidra till minskad miljö och klimatpåverkan behöver Region Dalarnas verksamheter vara resurs- och energieffektiva samt att resor och transporter ska vara fossilfria. Dalarna ska ha en utvecklad infrastruktur som möter både näringslivets transportbehov och invånarnas behov av resande, men också mer jämlik och jämställd mobilitet. För att skapa ett hållbart och konkurrenskraftigt Dalarna behöver

Region Dalarna verka för långsiktig sammanhållning och en arbetsmarknad där alla människors erfarenheter och kompetenser tas till vara. Regionen ska verka för en god folkhälsa genom insatser som främjar en bra start i livet, goda uppväxtvillkor, en inkluderande arbetsmarknad och en god livsmiljö som stödjer goda levnadsvanor. Vår verksamhet ska bidra till jämställdhet och jämlikhet i enlighet med de mänskliga rättigheterna och särskilt säkerställa barnets rättigheter.

Region Dalarna ska ha en långsiktigt hållbar ekonomi. Utveckling, omställning och prioritering ska göras inom våra verksamheter för att anpassa verksamhetens resursutnyttjande. Det kommer att krävas ett stort arbete framöver för att nå en ekonomi i balans och full kostnadskontroll över våra verksamheter, och i det arbetet involveras hela regionen och alla regionens verksamheter.

Region Dalarnas hållbarhetsarbete ska utgå från Region Dalarnas Hållbarhetsprogram och de årliga prioriterade rekommendationer som lämnas i Region Dalarnas hållbarhetsredovisning samt mot följande effektmål:

- Minskad miljö- och klimatpåverkan
- God ekonomisk hushållning
- Bidra till jämlika och jämställda livsvillkor

Nämndernas mål

Varje nämnd ska formulera mätbara mål med tillhörande indikatorer och handlingsplaner, som leder till att Region Dalarna utvecklas inom målområdena till nytta för Dalarnas invånare, ett gott medarbetarskap och ledarskap samt hållbar utveckling.

Ekonomisk strategi 2025–2027

Finansiella mål, resultatutjämningsreserv och utmaningar

Enligt Kommunallagen ska regioner i samband med budget ange finansiella mål för ekonomin som är av betydelse för god ekonomisk hushållning på kort och lång sikt. En viktig förutsättning är att det finns en balans mellan löpande intäkter och kostnader och att verksamhetens nettokostnader därför inte bör öka i snabbare takt än skatteintäkter och statsbidrag. Om kostnaderna i ett längre perspektiv överstiger intäkterna innebär det att kommande generationer får betala för denna överkonsumtion.

De finansiella målen ska ange de finansiella förutsättningarna eller ramarna för verksamheterna utifrån respektive regions ekonomiska situation. Vidare ska de finansiella målen ange en ambitionsnivå för regionens finansiella utveckling och

ställning. För Region Dalarna innebär detta en stabil ekonomi för att kunna hantera nedgångar och kriser i samhällsekonomin.

Balanskravet innebär att Regionen inte får besluta om en budget där kostnaderna överstiger intäkterna utan en tydlig plan för återställande av underskott. Ett nollresultat är inte tillräckligt för att på lång sikt uppnå Kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning. Om resultatet ändå blir negativt måste det kompenseras med överskott och det ska återställas inom tre år. Varje år ska en balanskravsutredning redovisas i årsredovisningen. För 2025 budgeteras ett överskott om 60 mnkr, vilket gör att Region Dalarna förväntas nå balanskravet. Däremot är överskottet 2025 inte förenligt med en god ekonomisk hushållning, då praxis är att försöka nå ett överskott om 2 procent av skatter och generella statsbidrag. Överskotts målet om 2 procent ska säkerställa en god självfinansieringsgrad av investeringar samt beakta generationsprincipen. ➤

Finansiella mål		Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Resultatet, enl. balanskravet, ska vara ett överskott på minst 2 % av skatteintäkter och generella statsbidrag*	%	0,5%	3,1%	1,5%
Resultatet, enl. balanskravet, ska vara ett överskott på minst 2 % av skatteintäkter och generella statsbidrag (i mnkr)**	Mnkr	67 (258)	419 (267)	213 (274)
Negativt balanskravsresultat ska återställas enligt Kommunallagens § 12*. Ackumulerat underskott vid årets slut***	Mnkr	-67	-419	-175
Styrelsen och nämndernas nettokostnadsutveckling ska inte överskrida den totalt budgeterade nettokostnadsutvecklingen		Uppfyllt	Uppfyllt	Uppfyllt
Avsättning till pensionsportföljen ska uppgå till minst 400 mnkr per år****	Mnkr	0-400	0-400	0-400

Tabell 1. Finansiella mål

- * Målen uppfyllt inte under 2025 men 2027. Totalt för perioden 2025–2027 är överskotten 1,75 %.
- ** Mål i mnkr för varje år redovisas inom parentes.
- *** Mål redovisar hur ackumulerat underskott återställs 2025 – 2027. Planen bygger på prognos för 2024.
- **** Bedömning görs för varje år och är beroende på den löpande likviditetsbedömningen.

Region Dalarna kommer under delar av planperioden inte uppnå sedvanliga finansiella mål, vilket orsakas av de ekonomiska utmaningarna under framför allt 2024 och 2025. Därför utökas de finansiella målen med ett särskilt mål för återställande av ekonomiskt underskott under planperioden. Målet att årligen sätta av 400 mnkr till regionens pensionsportfölj kvarstår som långsiktig målsättning. Målsättningen under planperioden är att aktivt och löpande likviditetsplanera och verka för

avsättningen i den mån som likviditeten tillåter. Avsättning sker dock med högst 400 mnkr årligen.

För att uppnå god ekonomisk hushållning, säkerställa självförsörjningsgraden av investeringar och beakta generationsprincipen bör regionen uppnå ett resultat om två procent av skatter och generella statsbidrag. För att göra det behöver nämnder hålla budget och inte överskrida budgeterad nettokostnadsutveckling.

Nyckeltal för den svenska ekonomin

Procentuell förändring	2024	2025	2026	2027
BNP, kalenderkorrigerad	0,9	3,1	2,4	1,8
Arbetade timmar	0,1	1,2	1,4	1,0
Timlön, NR	4,0	3,2	3,5	3,4
Timlön, KL	4,1	3,5	3,5	3,4
Arbetslöshet	8,2	8,1	7,8	7,6
KPIF	1,8	1,7	1,9	2,0
KPI	2,8	0,6	1,6	2,2
Styrränta, årets slut	2,75	2,00	2,00	2,15

Tabell 2. Nyckeltal för den svenska ekonomi, procentuell förändring

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner, Cirkulär, Aktuell Ekonomi 24:43

Nyckeltal Region Dalarna

Nyckeltal		Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Skatteintäkts- och generella statsbidragsutveckling	i %	4,5	3,5	2,8
Nettokostnadsutveckling	i %	-0,4	1,8	3,4
Årets investeringar	i mnkr	907	795	1 055
Placerade pensionsmedel	i mnkr	3 327	3 327	3 327
Soliditet	%	16	20	20
Soliditet inkl. ansvarsförbindelse	i %	-23	-17	-12
Lån vid årets slut	i mnkr	173	90	361
Ansvarsförbindelse pensioner intjänade före 1998 inkl. löneskatt	i mnkr	4 117	3 861	3 660
Pensionsavsättning, förmånsbestämd ålderspension inkl. löneskatt	i mnkr	6 648	6 647	6 768

Tabell 3. Nyckeltal

Resultatutjämningsreserv

Enligt Rådet för kommunal redovisning (RKR) rekommenderade regioner tidigare möjlighet att reservera delar av ett positivt resultat. Detta gjordes i en resultatutjämningsreserv (RUR). Syftet var att vid en konjunkturedgång, eller vid andra tillfälliga omständigheter som påverkar de ekonomiska förutsättningarna negativt, kunna undvika kortsiktiga neddragningar av verksamheten. Varken avsättning till, eller användning av, RUR påverkar resultatet utan sker som en särskild öronmärkning av eget kapital i balansräkningen.

Region Dalarna tillämpar resultatutjämningsreserv från år 2020. Vid ingången av 2024 uppgick RUR till 157 mnkr. RUR ska på sikt avvecklas och 2024 är det sista året då avsättning till RUR får göras. Reserverade medel i befintlig RUR får nyttjas till och med 2033. Istället införs ett system med resultatreserver (RER) med i huvudsak liknande regler för avsättning till reserven som RUR, men med mer flexibilitet gällande nyttjande av reserver. Exempelvis kan RER nyttjas för att täcka höga kostnader ett enskilt år, även planerade sådana. All användning av RER ska syfta till att uppnå god ekonomisk hushållning.

Balanskravsutredning, mnkr	Prognos 2024	Budget 2025	Budget 2026	Budget 2027
IB ackumulerade ej återställda negativa resultat		-661	-594	-175
Årets resultat enligt resultaträkningen	-491	67	419	213
- samtliga realisationsvinster	-	-	-	-
+ realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	-	-	-	-
+ realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet	-	-	-	-
+/- orealiserade vinster och förluster i värdepapper	-327	-	-	-
-/+ återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper	-	-	-	-
= Årets resultat efter balanskravsjusteringar	-818	-594	-175	38
- Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	-	-	-	-
+ Användning av medel från resultatutjämningsreserv	157	-	-	-
= Årets balanskravsresultat	-661	-594	-175	38

Tabell 4. Balanskravsutredning

Skattesats, skatteintäkter samt generella statsbidrag

Den ekonomiska planeringen för 2025–2027 bygger på Sveriges kommuner och regioners (SKR) skatteunderlagsprognos från oktober 2024 samt med att sektorsbidrag och ny skattesats är medräknat. I budget 2025 beräknas skatteintäkterna uppgå till 8 712 mnkr och de generella statsbidrag och utjämningsbidrag inklusive läkemedel till 4 201 mnkr. Förväntade generella statsbidrag under planperioden innefattar nettopåverkan av regeringens budgetproposition.

Under 2025 och planperioden 2026–2027 beräknas skatteintäkterna utifrån en förändrad skattesats om 11,99 öre per skattekrona vilket är en höjning med 0,35 öre per skattekrona.

Enligt senaste befolkningsprognosen från SCB minskar totalt antal personer i Sverige och i Region Dalarna. Prognosen pekar på en äldre befolkning, högre dödstal, färre barn samt färre i arbetsför ålder. Detta kan påverka skatteunderlagsprognos och generella statsbidrag och utjämningsbidrag under perioden 2025–2027.

Riktade statsbidrag

De riktade statsbidragen, enligt överenskommelser, från staten till regionerna har ökat över tid både till antal och till volym, med en topp under pandemi-åren. Vid budget 2024 ersattes en större del av de riktade statsbidragen av ett så kallat sektorsbidrag som syftade till att undvika neddragningar av hälso- och sjukvård under en period med hög inflation, och innehöll inga krav på återrapportering. Sektorsbidraget redovisas som ett generellt statsbidrag. Från och med 2025 minskar sektorsbidraget avsevärt i volym, medan de prestationsbaserade riktade statsbidragen ökar. Vid regionplanens upprättande i november har inga överenskommelser mellan staten och SKR tecknats varför budget för riktade statsbidrag och sektorsbidrag är en bedömning. De potentiellt snabbt förändrade förutsättningarna för statsbidragen kräver att Region Dalarna inför varje budget i planperioden gör en bedömning av volymen utifrån den information som finns vid varje tillfälle.

Arbetsgivaravgifter och genomsnittligt PO-pålägg

För år 2025 beräknas ett preliminärt genomsnittligt PO-pålägg om 46,4 procent i regionen. Det förklaras i huvudsak av en kraftig nedgång i kostnaderna för den förmånsbestämda pensionen, vilket i sin tur är en konsekvens av den allt lägre inflationen. Bedömningen av PO-pålägg är preliminär och beroende av bland annat inflationsutvecklingen.

Effekten finns i respektive nämnds ram. PO-pålägg för budgetåret 2024 i Region Dalarna framgår av tabellen nedan.

Procent av lönesumma	2025
Avtalspensioner (inkl. löneskatt)	14,85
Lagstadgade sociala avgifter	31,42
Avtalsförsäkringar	0,13
Summa PO-pålägg	46,40

Tabell 5. PO-pålägg, procent av lönesumma

Pensioner

Kostnader för avtalspensioner ökade under 2023 och 2024, men under 2025 förväntas de minska. Förklaringen ligger till största del i den höga inflationen som med eftersläpning får avgörande effekt för pensionskostnaderna. Den höga inflationstakten i ekonomin resulterar i ett högt prisbasbelopp för 2024 vilket resulterar i höga pensionskostnader även 2024. Därefter blir inflationen lägre och prisbasbeloppet ökar i långsammare takt vilket leder till minskade pensionskostnader, men osäkerheten för den årliga utvecklingen för åren som följer är påtaglig. En annan förklaring för en mindre del av ökningen är sektorns nya pensionsavtal med högre avgiftspremier.

I nedanstående tabell framgår budget för pensionsutbetalningar och pensionsavsättningar för budget år 2025 samt planperioden.

Pensionskostnader och ansvarsförbindelse, mnkr	Bokslut 2023	Prognos 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Pensionsutbetalningar inkl. särskild löneskatt och finansiell kostnad (resultaträkningen)	1 920	2 011	1 272	982	1 149
Avs att till pensioner inkl. särskild löneskatt (balansräkningen)	5 275	6 333	6 635	6 633	6 754
Ansvarsförbindelsen	4 511	4 288	4 117	3 861	3 660

Tabell 6. Pensionskostnader och ansvarsförbindelse, mnkr

Löne- och prisförändringar

Utgångspunkten för uppräknings i regionplanen är att uppnå de finansiella mål som ställts upp av regionfullmäktige. Som riktvärden används SKR:s indexprognoser som beskrivs nedan.

Förbrukningspriserna har ökat historiskt mycket, men i takt med att inflationen minskar normaliseras även prisökningen på förbrukningen till cirka 2,4 procent. Inflationen och den svaga kronan har påverkat läkemedelspriserna både 2023 och 2024. För åren därefter antas läkemedelspriserna falla något. I detta räknas enbart rena prisförändringar på befintligt sortiment inklusive generika. Här ingår alltså effekterna av patentutgångar med mera. Merkostnaden för nya läkemedel ingår inte.

Att nya läkemedel ofta kostar mer antas spegla en förbättrad kvalitet och betraktas alltså inte som en prisförändring. Socialstyrelsen prognosticerar en fortsatt mycket snabb ökning av kostnaderna för läkemedel.

Regionbidraget höjs 2025 med cirka 737 mnkr för regionens nämnder jämfört med 2024. Uppräkning av nämnders regionbidrag 2025 för löner finns med 3,0 procent samt en central reserv. Uppräkning för kostnader exklusive löner uppgår till i genomsnitt 2,5 procent. Regionbidrag för högspecialiserad vård har räknats upp med 5 procent, interna lokaler med 1 procent och för regionservice tjänster med 1,25 procent. Regionbidraget för förmånsläkemedel indexeras 6 procent 2025, samt ökas med 48 mnkr utöver index.

Prognos för prisindex med kvalitetsjusterade löner för regioner (LPIK)

Landstingsprisindex, komponenter 2023–2027

Prognos Oktober 2024	Utfall	Prognos	Prognos	Prognos	Prognos
Årlig procentuell förändring %	2023	2024	2025	2026	2027
LPIK, landstingsprisindex inkl. läkemedel	7,9	3,6	-1,5	1,7	2,1
- Timlön	3,8	3,2	3,5	3,5	3,4
- Socialavgifter	24,4	6,7	-14,8	0,4	0,8
- Läkemedel	3,3	1,7	-1,2	-3,0	-0,9
- Förbrukning	4,2	2,7	2,4	2,5	2,6
LPIK, landstingsprisindex exkl. läkemedel	8,5	3,9	-1,5	2,5	2,6

Tabell 7. Landstingsprisindex

Källa: SKR Aktuell Ekonomi 24:43; Tabell 9 LPIK

Ekonomisk utmaning under planperioden och Regionbidragsförändring

Regionplan och budget ska säkerställa en hållbar framtid för Region Dalarna och att generationsprincipen upprätthålls består av ett antal

olika delar. Under 2024 tog Region Dalarna fram en handlingsplan för att nå en långsiktig ekonomi i balans under planperioden. Handlingsplanen skulle ge helårseffekt om cirka 500 mnkr. Ram för berörd förvaltning justerades enligt nedan och är även med i ramtilldelning till nämnd i budget 2025 samt för planperioden 2026–2027.

Nämnd, mnkr	2024	2025	2026
Regionstyrelse, övrigt	30	34	34
Hälso- och sjukvård	371,6	372,6	372,6
Hälso- och sjukvård/Hörstel och syn	3,2	0,2	0
Regional utvecklingsnämnd	0,8	1,5	1,5
Kollektivtrafiknämnd	63,4	63,4	63,4
Kultur och bildningsnämnd	8,3	8,3	8,3
Servicenämnd	8	8	8
Tandvårdsnämnd	14,5	13,5	13,5
Summa	499,8	501,5	501,3

Tabell 8. Regionbidragsförändring

Prognosen i dagsläget är en effekt på drygt 310 miljoner och genom nedanstående kostnadsbesparande åtgärder vill vi säkerställa att den uppnår den tidigare beslutade nivån på 500 miljoner. För att säkerställa en hållbar ekonomi under perioden 2025–2027 tillkommer nya åtgärderna som bygger till stor del på den genomlysning som gjordes för att identifiera områden där Dalarna avviker jämfört med jämförbara regioner. Åtgärdernas storlek har anpassats för att säkerställa att det underskott som prognostiseras för 2024 kommer att kunna återställas under de kommande tre åren.

Åtgärderna är dels av karaktären kostnadsbesparande effektiviseringar och prioriteringar och dels av karaktären intäktsförstärkningar. Utan de intäktsförstärkande åtgärderna skulle ännu fler och större åtgärder krävas för att uppnå en hållbar ekonomi med ytterligare konsekvenser både för invånare och medarbetare. Samtliga åtgärder ska likt den nuvarande handlingsplanen följas upp i ledningsportalen.

Kostnadsbesparande effektiviseringar och prioriteringar

- en minskning av personal inom hälso- och sjukvården utifrån en bemanningsoptimering givet uppdraget mot invånarna (20 miljoner)
- ytterligare minskning av administrativ personal genom utveckling, omställning och prioriteringar av de administrativa processerna (20 miljoner)
- ytterligare besparing i kollektivtrafiken (10 miljoner)
- vidare krav för regionens verksamheter att vidta åtgärder på motsvarande 100 miljoner
- hållbarhetsberedningen samt beredningen för forskning och högre utbildning läggs ned från och med 1 januari 2025. Arbetsutskottet tar över ansvaret för dessa frågor och får i uppdrag att bevaka och bereda dem till regionstyrelsen. Det innebär minskade arvodeskostnader och minskad administration samtidigt som frågorna lyfts till ett högre politiskt organ.

Intäktsförstärkningar

- en skattehöjning om 35 öre (255 miljoner)
- höjning patientavgifter med 100 kronor för fyra olika besök/åtgärder, samt höjning av högkostnadsskydd i enlighet med nationellt beslut (40 miljoner)

Ovanstående är åtgärder för att på kort sikt kunna hantera den ekonomiska situationen. Utöver det får regiondirektören följande utredningsuppdrag att genomföra för att säkerställa hållbarhet över tid. Uppdragen grundar sig i den genomlysning som genomförts på regionstyrelsens uppdrag.

- Utreda vilken nivå av bemanning som är möjlig att upprätthålla givet de ekonomiska förutsättningar, den utveckling som skett sedan 2019 inom regionens verksamheter samt den demografiska utvecklingen
- Utreda våra utbudspunkter givet de stora framtida behoven som finns av investeringar i våra fastigheter
- Utreda hur de administrativa processerna kan effektiviseras ytterligare i Region Dalarna. Utredningen ska innefatta en beskrivning av hur regioner med goda verksamhetsmässiga resultat och låga administrativa kostnader som exempelvis Jönköping och Halland arbetar samt se över hur liknande arbetssätt skulle kunna implementeras i Region Dalarna.

Regionbidragsförändring

Utöver generell uppräknings av regionbidrag avsätts ekonomiska medel i planperiodens budget för prioriterade utvecklingsområden. Säkerställd finansiering av regionens kärnverksamheter är centralt för att trygga service och utbud till regionens medborgare. Med anledning av det ekonomiskt utmanande läge som region Dalarna befinner sig i höjs regionbidraget för nedanstående nämnder i budget 2025. Forskning och utveckling får förstärkt ram med 15,0 mnkr vilket ersätter tidigare finansiering via statsbidrag. För kollektivtrafiknämndens förstärkning om 80 mnkr ingår 5 mnkr för Tåg i Bergslagen. Vårdval förstärks med

8 mnkr för läkemedel. Medicinsk teknik och IT har fått en ramökning på 25 mnkr vilket är effekten av en ny ersättningsmodell där regionfinansierad del behöver förstärkas.

Nämnder, mnkr	Belopp
Hälso- och sjukvårdsnämnden	440
<i>varav läkemedel</i>	40
Kollektivtrafiknämnd	80
<i>varav Tåg i Bergslagen</i>	5
Forskning och utveckling	15
Vårdval - Läkemedel	8
Medicinsk teknik och IT	25
Summa	568

Tabell 9. Regionbidragsförändringar

Reserverade medel

För att säkerställa det ekonomiska resultatet finns en omställningsreserv på 150 mnkr från vilket verksamheten kan rekvirera medel som motsvarar differensen mellan helårseffekten av en ny genomförd åtgärd och den faktiska effekten innevarande år. Reserven kan också nyttjas då den totala effekten av höjningar av patientavgiften där är det synnerligen vanskliga att beräkna korrekt givet högkostnadsskyddet. Vidare reserveras också 95 mnkr för oförutsedda kostnader och sviktande samhällsekonomisk utveckling.

- Under planperioden upprättas en buffert för oförutsedda poster under regionstyrelsen med 95 mnkr 2025, 90 mnkr 2026 och 2027.
- Under planperioden upprättas en omställningsreserv under regionstyrelsen med 150 mnkr årligen.

Utöver de två reserverna finns ytterligare satsningar som preciseras nedan:

- 30,3 mnkr tillförs i kompetenshöjande satsningar för undersköterskor, skötare och barnsköterskor.
- Under planperioden reserveras medel i finansförvaltning för att finansiera utökningen av regionens beredskapslager. Beloppet för 2025 är 13 mnkr och 13,5 mnkr per år under 2026-2027.

- För IT-utvecklingsmedel och Framtidens Vårdinformati-
onsstöd (FVIS) är beloppet 110 mnkr för år
2025, och för åren 2026 och 2027 är beloppet
80 mnkr. Planen är att medel för FVIS under 2026
ska utgöra en del av ordinarie regionbidrag.
- Regionstyrelsen förfogar över särskilda utveck-
lingsmedel om 11,7 mnkr årligen.
- Under planperioden avsätts medel i regions-
styrelsens särskilda reserv. Reserven innehåller
ekonomiska medel för omställning av verksamhet,
särskilda medel för att möta stegrande inflation,
utöver övriga uppräknings och satsningar.
- För Vårdnära Service (VNS) reserveras medel
om 5 mnkr i budgeten där hela beloppet avser
planperiodens första år.
- För nivåhöjning av investeringstakt planeras 5
mnkr årligen för 2026-2027
- Reservering för rivningskostnader kopplade till
kommande investeringar reserveras med 5 miljo-
ner årligen 2026-2027.
- Löne- och prisförändringspotten ökas från 11,0
miljoner årligen till 39 mnkr 2025, 69 mnkr 2026
och 101 mnkr 2027.

Prioriterade områden, mnkr	2025	2026	2027
Reserver:			
Regionstyrelsens Buffert oförutsett	95,0	90,0	90,0
Regionstyrelsens omställnings reserv	150,0	150,0	150,0
Övriga satsningar:			
Undersköterskesatsning, fort- och utbildning	30,3	30,3	30,3
Beredskapslager	13,0	13,5	13,5
Verksamhetsutveckling IT, FVIS	110,0	80,0	80,0
Utvecklingsmedel	11,7	11,7	11,7
Regionstyrelsens särskilda reserv	14,0	19,2	19,4
VNS	5,0	0,0	0,0
Nivåhöjning investeringstakt	0,0	5,0	5,0
Löne- och prisförändringspotten	39,0	69,0	101,0
Summa	468,0	468,7	500,9

Tabell 10. Prioriterade områden

Interna regionbidragsförändringar

Intern omfördelning av regionbidraget kan ske i de fall där verksamheter förändras, till exempel vid organisatorisk- eller ansvarsförändring. Interna regionbidragsförändringar påverkar inte budgeterat resultat för regionen. Tidigare ungdomsstrateg har flyttat tillbaka till regionala utvecklingsnämnden. Från regionstyrelsens

förvaltning flyttar HPV- vaccinering till hälso- och sjukvård samt en kommunikatör flyttas tillbaka till kollektivtrafikförvaltningen.

DOAK-läkemedel flyttas från hälso- och sjukvården till vårdval. Från vårdval flyttas kostnader för medicinsk teknik och IT (MIT) till regionstyrelsens förvaltning.

Ändamål	Belopp	Från nämnden	Till nämnden
Flytt av KÄK och OFM (sjukhustandvård)	20 500 tkr	Tandvårdsnämnden	Hälso- och sjukvårdsnämnden
Strömsholms kanal	75 tkr	Regionstyrelsen, övrigt	Regionala utvecklingsnämnden
HPV-vaccin enl. barnvaccinationsprogrammet	3 350 tkr	Regionstyrelsens förvaltning	Hälso och sjukvården
Kommunikatör	1 090 tkr	Regionstyrelsens förvaltning	Kollektivtrafikförvaltning
Ungdomsstrategiskt arbete 50 %	400 tkr	Regionstyrelsens förvaltning	Regionala utvecklingsnämnden
Utfördelning av ram för DOAK-läkemedel (Förmånsläkemedel)	49 000 tkr	Hälso- och sjukvårdsförvaltningen	Vårdval
Justering av Medicinsk Teknik och IT-kostnad	2 383 tkr	Vårdval	Regionstyrelsens förvaltning

Tabell 11. Interna bidragsförändringar

Likviditet och lån

Det kortsiktiga likviditetsmålet är att ha en betalningsberedskap för att hantera betalningar för den löpande verksamheten och endast i undantagsfall och kortvarigt utnyttja tillgängliga krediter. Det långsiktiga likviditetsmålet är att bygga upp en betalningsberedskap, genom finansiella placeringar, för att kunna hantera betalningar som avser de pensionsåtaganden som regionen har och som kommer att vara under en längre tid.

Låneram 2024 är 800 mnkr och förväntas att inte användas vid årsskiftet 2024/2025. Inför år 2025 föreslås låneramen kvarstå på 800 mnkr. Faktiskt likviditets utfall beror på olika faktorer vilket bland annat inkluderar regionens resultat, sparpaketets effekt samt investeringarna.

Under 2024 kan 8 mnkr utlånas till Dalarnas Museum för nödvändiga renoveringar. Beroende på när renoveringarna blir färdiga kan utlåningen även tänkas ske senare under år 2025.

Investeringar

Investeringsbudget, mnkr	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Nämnd och förvaltning			
Regionstyrelsen	694	538	837
- varav Regionfastigheter	613	457	755
- varav IT-investeringar	80	80	80
- varav övrigt	1	1	2
Hälso- och sjukvårdsnämnden	142	162	132
- varav Hälso- och sjukvård	140	160	130
- varav Hörsel och syn Region Dalarna	2	2	2
Servicenämnd	8	33	26
Gemensam nämnd för hjälpmedel	43	43	43
Tandvårdsnämnden	11	9	7
Kultur- och bildningsnämnden	7	8	8
- varav konstnärlig utsmyckning	5	6	6
Kollektivtrafiknämnden	2	2	2
Summa investeringar	907	795	1 055
- varav summa IT-investeringar	80	80	80

Tabell 12. Investeringsbudget

Den totala investeringsvolymen uppgår till cirka 900 mnkr år 2025, cirka 800 mnkr år 2026 och till cirka 1 060 mnkr år 2027.

Region Dalarnas investeringsverksamhet ska bedrivas i enlighet med den investeringspolicy som regionfullmäktige fastslagit där större investeringar ska bygga på politiska beslut. Underlagen ska ge en bra grund till prioritering av projekt och innehålla kostnader för investeringen samt kommande driftskostnadseffekter. Riskanalys ska genomföras inför varje ny större investering. En central del i arbetet med investeringar är att ha tydligare strategier för verksamhetens långsiktiga utveckling. Utifrån strategin för verksamhetens utveckling kan investeringsplanen i regionplanen utformas och även nämndernas investeringsplaner. Ett arbete för utvecklingen av Hälso- och sjukvården i regionen pågår med planeringsarbeten och byggprojekt som kopplas till de fastighetsutvecklingsplaner som finns för fastigheterna. På Falu lasarett tillskapas moderna och ändamålsenliga lokaler för IVA och röntgens MR-enhet som beräknas vara klar 2025. Etapp 2 av projektet beräknas vara klart 2026. Planeringsarbetet för ett nytt operationshus

på Mora lasarett påbörjades under 2024 och den nya mottagningsstationen med reservkraftsanläggning färdigställs under 2024. Elektrifiering av kollektivtrafiken påbörjas under 2024 bussdepåer i Falun och Borlänge. Egenfinansierade investeringar påverkar driftkostnaderna genom tillkommande avskrivningar.

Region Dalarna har en investeringsplan avseende fastigheter, vilken innefattar både nuvarande och framtida projekt. I tabellen nedan framgår investeringsprojekt med en beräknad investeringsutgift om 50 mnkr eller mer. Observera att tabellerna avser projekt som befinner sig i olika faser där en del är ännu inte beslutade och har därmed enbart en prognos på fördelning över åren. De externt finansierade projekten innebär ingen påverkan på regionens investeringsbudget, men kommer att påverka driftskostnaderna genom ökade externa hyror. Egenfinansierade investeringar påverkar driftkostnaderna genom tillkommande avskrivningar. Ett externt finansierat projekt där genomförandet påbörjats är ombyggnation av Kristinehallen vilket beräknas vara klart under 2027.

Projekt, mnkr	Totalt förväntad investering	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Beslutade		Budget	Budget	Plan	Plan
Mora las, Nytt operationshus och flytt sterilcentral, IVA, rivning hus 26, 27, 28, 9	1 100	6	40	113	290
Falu las, IVA röntgen 2025	700	205	135	30	0
Falun, Tandvårdens hus	300	0	0	1	50
Elektrifiering etapp 1 Falun–Borlänge	200	133	120	0	0
Mora las, Ny mottagningsstation, reservkraft	160	18	11	0	0
Mora las, Avfallscentral, kyl- & värmeförsörjning	150	17	80	37	0
Falun, Valhalla ombyggnad	120	0	1	2	6
Mellersta distr, Armaturbyten miljöfarliga ljuskällor	106	14	14	15	15
Falu las MI M2	65	0	0	0	0
Falu las klimatanpassning hus 19	63	0	0	0	0
Övriga investeringar	430	163	122	92	58
Summa beslutade	3 898	556	523	290	419
Planerade, inte beslutade		Budget	Budget	Plan	Plan
Falu las, Försörjningscenter Ängsklockan	1 500	0	0	0	0
Falu las, Tillbyggnad Operation	1 000	0	0	0	0
Falu las, Psykiatrin	750	0	0	10	40
Avesta las, Ny vårdbyggnad hus 02	555	0	0	0	1
Falun, Nytt regionlager	320	20	5	10	100
Mora las, Hus 03 pl 4-9 ombyggnad vårdavd.	290	3	2	2	31
Falu las, Produktionskök, restaurang mm	200	0	0	0	0
Fredriksbergstvädden, Region Dalarnas del av en nybyggnad	170	1	2	10	30
Falun, Manhem utv ny hyresgäst	140	0	0	0	0
Falu las, Teknikbyggnad, panncentral, kyla mm	130	0	0	0	0
Falu las, Ny reservkraftsbyggnad	100	1	0	5	30
Kollektivtrafiken, elektrifiering etapp 2, hela länet	90	2	1	10	30
Avesta las, El ny mottagningsstation M2	85	1	0	1	5
Ludvika las, Vårdavdelning avd 2 & 3, etapp 1	80	0	0	0	2
Ludvika las, Vårdavdelning avd 2 & 3, etapp 2	72	0	0	0	0
Mellersta distr. Utbyggnad laddinfra	50	10	25	24	0
Övriga investeringar	308	41	55	95	67
Summa planerade, inte beslutade	5 840	79	90	167	336
Summa totalt	9 738	635	613	457	755

Tabell 13. Fastighetsinvesteringar

Externt finansierade investeringar

Projekt, mnkr	Totalt förväntad investering
Beslutade	
Borlänge, RD Hjälpmedel	520
Falun, Kristinehallen, omb Musik i Dalarna	240
Falun, Dalateatern ombyggnad	75
Övriga investeringar	105
Planerade ej beslutade	
Smedjebacken, Ombyggnad Vårdcentral	70
Övriga investeringar	22
Summa	1 032

Tabell 14. Externt finansierade investeringar

Finansiella rapporter

Driftbudget, tkr

Styrelse/Nämnd	Förvaltning	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Regionstyrelsen	Regionstyrelsens förvaltning, vårdval	2 005 462	2 065 282	2 126 891
Regionstyrelsen	Regionstyrelsens förvaltning, övrigt	390 168	400 998	412 128
Regionstyrelsen	Finansförvaltning	855 717	700 629	768 072
Regionstyrelsen	Regionfastigheter	0	0	0
Hälso- och sjukvårdsnämnden	Hälso- och sjukvård Dalarna	8 031 205	8 308 004	8 573 953
Hälso- och sjukvårdsnämnden	Hörstel och syn Region Dalarna	77 378	79 530	81 742
Regionala utvecklingsnämnden	Regionala utvecklingsförvaltningen	46 449	47 743	49 073
Kollektivtrafiknämnden	Kollektivtrafikförvaltningen	916 008	944 124	967 950
Kultur- och bildningsnämnden	Kultur och bildning	191 704	196 541	201 501
Servicenämnden	Regionservice Dalarna	0	0	0
Servicenämnden	Regionservice, avkastning	-13 800	-13 800	-13 800
Tandvårdsnämnden	Tandvårdsförvaltningen	110 445	113 593	116 831
Tandvårdsnämnden	Tandvårdsförvaltningen, avkastning	-12 800	-12 800	-12 800
Patientnämnden	Patientnämndsförvaltningen	8 047	8 282	8 524
Gem nämnd Hjälpmedel Dalarna	Hjälpmedel Dalarna	3 864	3 968	4 075
Revisorskollegiet	Revision	7 000	7 000	7 000
Summa driftbudget		12 616 847	12 849 096	13 291 140

Tabell 15. Driftbudget

Resultatbudget

RESULTATBUDGET, mnkr	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Verksamhetens intäkter	1 840	1 880	1 910
Riktade statsbidrag nationella ök	350	350	350
Verksamhetens kostnader	-14 372	-14 619	-15 101
Avskrivningar	-435	-460	-450
Verksamhetens nettokostnad	-12 617	-12 849	-13 291
Skatteintäkter 1)	8 712	9 068	9 386
Generella statsbidrag och utjämning 2)	4 201	4 281	4 327
Verksamhetens resultat	296	499	421
Finansiella intäkter	7	7	7
Orealiserade värdeförändringar			
Finansiella kostnader 3)	-236	-88	-216
Resultat efter finansiella poster	67	419	213
Årets resultat	67	419	213
1) Skatteintäkter			
Preliminära skatteintäkter	8 449	8 804	9 122
Avräkning föregående år	0	0	0
Avräkning innevarande år	8	8	8
Skattehöjning	256	256	256
Summa	8 712	9 068	9 386
2) Generella statsbidrag och utjämning			
Inkomstutjämning	1 950	2 039	2 115
Kostnadsutjämning	804	813	827
Regleringspost	137	81	-1
Strukturbidrag	0	0	0
Läkemedel	1 250	1 288	1 326
Sektor bidrag	60	60	60
Summa	4 201	4 281	4 327
3) Finansiella kostnader			
Räntedel pensionskostnader	-231	-78	-191
Ränta övrigt	-5	-10	-25
Summa	-236	-88	-216

Tabell 16. Resultatbudget

Balans- och finansieringsbudget

BALANSBUDGET, mnkr	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Utgående balans	5 448	5783	6388
varav årets avskrivningar	435	460	450
varav årets investeringar	907	795	1 055
Summa anläggningstillgångar	5 448	5 783	6 388
Omsättningstillgångar			
Förråd	69	69	69
Kortfristiga fordringar	1 295	1 295	1 295
Placering	3 327	3 327	3 327
Likvida medel	400	400	400
Summa omsättningstillgångar	5 091	5 091	5 091
SUMMA TILLGÅNGAR	10 539	10 873	11 479
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER			
Eget kapital			
Årets resultat	67	419	213
Övrigt eget kapital	1 639	1 706	2 125
varav förändring RuR			
Summa eget kapital	1 706	2 125	2 337
Avsättningar			
Pensionsavsättning	6 648	6 647	6 768
Summa avsättningar	6 648	6 647	6 768
Skulder			
Långfristiga skulder	177	94	365
Kortfristiga skulder	2 008	2 008	2 008
Summa skulder	2 185	2 102	2 373
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	10 539	10 873	11 479

Tabell 17. Balansbudget

Finansieringsbudget, mnkr	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2026
Den löpande verksamheten			
Årets resultat	67	419	213
Avskrivningar	435	460	450
Försäljningar/utrangeringar			
Avsättning pensionsskuld	301	-1	121
Ökning(-) minskning(+) förråd	0	0	0
Ökning(-) minskning(+) fordringar	0	0	0
Ökning(+) minskning(-) kortfristiga skulder	0	0	0
Kassaflöde från löpande verksamhet	803	878	784
Investeringsverksamhet			
Investeringar	-907	-795	-1 055
Finansiella avyttringar			
Finansiella investeringar			
Utbetald utdelning			
Kassaflöde från investeringsverksamhet	-907	-795	-1 055
Finansieringsverksamhet			
Förändring av långfristiga skulder	173	-83	271
Kassaflöde från finansieringsverksamhet	173	-83	271
Årets kassaflöde	69	0	0
Likvida medel, inkl plac medel vid årets början	3 658	3 727	3 727
Likvida medel, inkl plac medel vid årets slut	3 727	3 727	3 727
Förändring likvida medel	69	0	0
Lån vid årets början	0	173	90
Lån vid årets slut	173	90	361

Tabell 18. Finansieringsbudget

Vad styr Region Dalarnas verksamhet? Referenser

Nedan följer exempel ur de ramverk som styr Region Dalarnas verksamhet.

Dalastrategin 2030 – Tillsammans för ett hållbart Dalarna

Dalastrategin 2030 är länets gemensamma dokument för ett starkare och mer hållbart Dalarna. Strategin beskriver hur vi tillsammans ska bidra till det övergripande målet om ett hållbart Dalarna med utvecklingskraft i alla delar av länet.

Dalarnas regionala Kultur- och bildningsplan 2023–2026

Kultur- och bildningsplanen visar hur ett kvalitativt och mångfacetterat kulturliv ska erbjudas alla Dalarnas invånare, oavsett om det är i en tätort eller på landsbygden.

Region Dalarnas Digitaliseringsstrategi 2024–2028

Region Dalarnas Digitaliseringsstrategi pekar ut riktning för regionens digitaliseringsarbete. Syftet med strategin är att vara en vägledning och ett kunskapsstöd för att nå regionens mål med hjälp av ökat nyttjande av digitala resurser.

Region Dalarnas hållbarhetsprogram 2022–2025

Hållbarhetsprogrammet är färdplanen för Region Dalarnas omställning till en hållbar organisation. Programmet är vägledande för Region Dalarnas samtliga verksamheter och integrerat i ordinarie styrning och ledning. Hållbarhetsprogrammets mål bildar utgångspunkt för Region Dalarnas nämnder att formulera konkreta mål för respektive verksamhet.

FN:s konvention om barnets rättigheter (SFS 2018:1197)

FN:s konvention om barnets rättigheter är en internationell överenskommelse mellan de flesta av världens länder. Den består av artiklar som beskriver vilka rättigheter barn har. Grundtanken är att alla barn i världen är födda fria och att alla barn har lika värde.

Agenda 2030

FN:s resolution "Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling" innehåller 17 globala mål som syftar till att skapa hållbar utveckling inom de tre dimensionerna: Ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.

Framtidens hälso- och sjukvård i Region Dalarna

Framtidens hälso- och sjukvård är en gemensamt formulerad inriktning för hälso- och sjukvårdens utveckling 15 år framöver till 2037. En långsiktig målbild har tagits fram utifrån de lagar och förordningar som styr hälso- och sjukvården.

Bilaga 1. Indikatorer

Målområde	Effektmål	Indikator	Indikatornivå	Frekvens
Till nytta för Dalarnas invånare	Ökad närhet, kvalitet och tillgänglighet i hela Dalarna Källa: Kollektivtrafikbarometern	Nöjd kund index (NKI) för Kollektivtrafiken (andelen som sammanfattningsvis är nöjda med kollektivtrafikbolaget i sin region) Källa: Kollektivtrafikbarometern	Ökande	Helår
		Andel medicinska bedömningar i primärvård inom tre dagar (Nära vård indikator) Källa: Väntetider i vården	Ökande	Delår/Helår
	Ökat välbefinnande i hela Dalarna för alla invånare	Andel i befolkningen som har stort eller mycket stort förtroende för hälso- och sjukvården i sin helhet (Nära vård indikator) Källa: Hälso- och sjukvårdsbarometern	Ökande	Helår
		Kvinnor och män 65 år eller äldre som är slutenvårdade för fallskador, antal per 100 000 invånare Källa: Patientregistret/Socialstyrelsen	Minska totalt samt minskade skillnader mellan kvinnor och män	Helår
		Andel kariesfria sexåringar Källa: Region Dalarna	Ökande samt minskade skillnader mellan socioekonomiska kluster samt mellan flickor och pojkar	Helår
Målområde	Effektmål	Indikator	Indikatornivå	Frekvens
Ett gott medarbetarskap och ledarskap	Ökad trivsel och delaktighet på jobbet	Hållbart medarbetarengagemang (HME-index) Källa: Medarbetarenkäten	Ökande	Helår
		Total sjukfrånvaro Källa: Heroma	Minskande	Delår/Helår
		Personalomsättning Källa: Heroma	Minskande	Delår/Helår
	Ökad fast bemanning – minska beroende av hyrpersonal	Kostnader för hyrpersonal Källa: Raindance	Minskande	Delår/Helår
	Ökat stöd i medarbetarskap och ledarskap	Ledarskapsindex Källa: Medarbetarenkäten	Ökande	Helår
Målområde	Effektmål	Indikator	Indikatornivå	Frekvens
Hållbar utveckling	Minskad miljö- och klimatpåverkan Källa: Klimatbokslut	Klimatpåverkan Källa: Klimatbokslut	Minskande	Helår
		Energianvändning per kvadratmeter (kWh/kvm) för regionens energianvändning Källa: Mediatstatistik enligt Energiplan 2018–2030	Minskande	Helår
	God ekonomisk hushållning	Kostnadsavvikelse (Budgeterad kostnad – Faktisk kostnad) Källa: Raindance	Minskande	Delår/Helår
	Bidra till jämlika och jämställda livsvillkor	Andel i befolkningen som uppfattar att vård ges på lika villkor Källa: Patientenkät/vårdbarometer	Ökande	Helår
		Andel studerande på Region Dalarnas folkhögskolor som når sina behörigheter/studiemål Källa: Schoolsoft, SCB	Ökande	Helår

Region Dalarna
Vasagatan 27, Box 712
791 29 Falun
Telefon 023-49 00 00

